

ارانی ، پدر معنوی حزب توده

۱ اسفند ۱۳۹۳ ساعت ۲۳:۳۹

ارانی در ۱۳۰۸ به ایران بازگشت و در کنار کار اداری به تدریس فیزیک، شیمی و زبان آلمانی در مدارس ایرانشهر، ثروت، معرفت و دارالمعلمین پرداخت. وی در بهمن ۱۳۱۲ با همکاری ایرج اسکندری و بزرگ علوی نخستین شماره مجله دنیا را به چاپ رساند.

تقی ارانی، فرزند ابوالفتح ارانی و فاطمه آقازاده، به سال ۱۲۸۲ ش در تبریز به دنیا آمد. در کودکی به علت مأموریت پدر که کارمند وزارت دارایی بود به تهران مهاجرت کرد. در ۱۳۰۰ تحصیلات متوسطه را در دارالفنون به پایان رساند. پس از یکسال برای ادامه تحصیل در رشته شیمی به آلمان سفر کرد. او تحت تأثیر عقاید سوسیالیستی در لایپزیک روزنامه پیکار را منتشر ساخت. ارانی در دوره تحصیل مسئولیت اتحادیه دانشجویان ایرانی را در برلین به عهده داشت. در پاییز ۱۳۰۴ با همکاری مرتضی علوی و احمد اسدی که بعدها نام خانوادگی داراب را بر خود نهاد فرقه جمهوری انقلابی ایران را در برلین تشکیل داد. وی در توضیح مرام این جمعیت می گوید که این جمعیت سری به عنوان یک فرقه تشکیل شد و مرام آن حفظ دمکراسی و تا حدی حزب ملی مختلط از اشخاص کاملاً متفاوت بود. ارانی مدتی هم در بخش خاورشناسی دانشگاه برلین به تدریس زبان فارسی پرداخت. او در ۲۸ آذر ۱۳۰۷ در دانشگاه برلین از رساله دکتری خود با عنوان کاهش تأثیرات اسید سابفوسفوریک بر تشکیل ارگانیک دفاع کرد. ارانی به زبانهای آلمانی، فرانسه، انگلیسی و عربی آشنا بود. و در فلسفه، جامعه‌شناسی و ادبیات مطالعات گسترده‌ای داشت و شعر هم می‌سرود. او بیشتر مقالات خود را در نشریات ایرانشهر و فرنگستان چاپ می‌کرد.

ارانی در ۱۳۰۸ به ایران بازگشت و در کنار کار اداری به تدریس فیزیک، شیمی و زبان آلمانی در مدارس ایرانشهر، ثروت، معرفت و دارالمعلمین پرداخت. وی در بهمن ۱۳۱۲ با همکاری ایرج اسکندری و بزرگ علوی نخستین شماره مجله دنیا را به چاپ رساند. ارانی هدف از انتشار مجله را آشنا کردن خوانندگان با مبانی علمی تمدن جدید می‌دانست. وی در سالهایی که به تدریس مشغول بود رابطه نزدیکی با دانش‌آموزان و دانشجویان برقرار کرد و جلساتی در منزل خود تشکیل می‌داد و آنها را به مطالعه و تفکر در دیگر حوزه‌های دانش بشری، به ویژه فلسفه و علوم اجتماعی تشویق می‌نمود. اکثر آنها از بنیانگذاران و رهبران حزب توده ایران شدند که برای همیشه ارانی را به عنوان رهبر معنوی خود پذیرفتند.

ارانی در ۱۶ اردیبهشت ۱۳۱۶ به اتهام سیاسی همراه ۵۲ نفر از یاران و همفکران خود دستگیر شد که به گروه ۵۳ نفر مشهور شده‌اند. وی در متن دفاع تاریخی خود در دادگاه گفت:

قبلاً اهمیت تاریخی این محکمه را تذکر می‌دهم برای اولین بار است که یک‌دسته پنجاه و چند نفری از منورالفکر و کارگر با سواد ایران، یعنی افرادی که با چراغ در این محیط تاریک باید جستجو شوند، در محکمه جنائی، یعنی محلی که دزدان مسلح و قطاع‌الطریق و قاتلها در این جا محاکمه می‌شوند، بعنوان داشتن یک عقیده اجتماعی به پیشگاه قوه قضائی دعوت شده‌اند... در

قرون وسطی محاکمه بین ارباب و رعیت و جنگ تن به تن بود که در آن خان سواره و با سلاح و رعیت پیاده و بدون سلاح در مقابل هم قرار می گرفتند. در دوره تجدد (رنسانس) پیشوایان سعادت بشر مانند جیوردانو برونو، و غیره به سوختن در آتش و زبان بریدگی محکوم شدند. گالیله اگر زانو به زمین نمی زد و با انگشت پا دنیائی را به ریش پاپ نمی خندانند نیز در آتش می سوخت. آیا قوانین جبار امروز و شهربانی های طبقات ممتاز با آن قوانین و تعصبات ادوار قبل تفاوت دارند؟ نه، دنیا به آخر نرسیده و تاریخ هم نه ایستاده است و همان افتضاحات است که به دست قوای قضائی طبقات ممتاز تکرار می شود تا آنکه دوره وضع قوانین مطابق عدالت واقعی و نفع توده بشر برسد هر قدر که این محکمه و لباسهای رنگارنگ شما به نظرتان مقدس می آید، قانون اعدام سقراط و تعصبات مذهبی کاتولیک هم به نظرشان مقدس بود. رأی دادگاه عالی جنائی در باره پنجاه و سه نفر اعلام شد و تقی ارانی برای عضویت در فرقه اشتراکی در ایران به ده سال حبس مجرد محکوم گردید.

سرانجام در ۱۴ بهمن ۱۳۱۸، در ۳۸ سالگی، در زندان درگذشت و در ابن باویه تهران به خاک سپرده شد. مسئولان زندان علت مرگ او را بیماری تیفوس که در زندان شیوع یافته بود اعلام کردند. ولی دوستان ارانی معتقد بودند که او را در زندان کشته اند و علائم مسمومیت در بدن او وجود داشته است.

آدرس مطلب :

<https://www.cafetari.kh.com/news/۲۰۴۲۲/ارانی-پدر-معنوی-پدر-ارانی/۲۰۴۲۲>